

jug ja en el S. XIV, però no queda clar si es refereix a la malaltia escorbútica o a certs edemes causats per l'abús de productes lactis, que segons teories d'història mèdica (no controlables pels filòlegs) haurien estat presos com a símptomes (o manifestació real) de l'escorbut. Segons un eslavista tan important com M. Vasmer la font última estaria en un rus *skrobot* 'el gratar, acció de gratar' («das Kratzen»), que ja fóra antic, *Zs. für deutsche Wortf.* ix, 1909, 20-21. En tot cas no sols el francès sinó també la forma *skorbut* de l'alemany i el rus moderns i de les altres llengües modernes occidentals, són adaptacions del b. ll. *scorbutus*.

Hi ha hagut després una confusa i oscil·lant controvèrsia entre els partidaris d'aquest remot origen i els qui creïen que era d'arrels germàniques, alterades i embrollades per la transmissió d'unes llengües germàniques a les altres i potser amb immixió lapònico-samoieda; entre els qui creuen en l'origen germànic, per la seva banda, uns han partit de l'holandès, d'altres d'una llengua escandinava, aquests acceptant la teoria històrico-medical alludida: això seria el cas d'un article publicat el 1942 per J. Reichborn-Kjennerud en la revista dano-noruega *Norsk Tidsskrift for Sprogvidenskab* XII, 213, 232, si hem de creure la versió que en dóna, erigint-la com a cosa certa, Wartburg, *FEW* XVII (1962), 63; car ni això no puc assegurar, com sigui que Kluge-Mitzka, que ha acceptat la tesi de l'origen rus amb transmissió germànica (sembla b.-al.-neerl.), amb tot i que cita com a base aquest article de la revista escandinava, junt amb el vell i savi treball de Kluge sobre el llenguatge mariner alemany (1911), no es refereix gens a la teoria escandinava que ens exposa Wartburg ben descabdellada.

El treball de Vasmer (val a dir que obra de la seva joventut) va ser refutat per A. Götze en la seva recepció del dicc. de Kluge (1934-43), i això semblava haver fet inclinar resoltament la balança cap al germànic (neerlandès o baix-alemany), que és al que ja amb més o menys reserves semblaven decantar-se Kluge (1920), Skeat, Sainéan, etc. Tant que no sols jo en el DCEC vaig acceptar-ho sinó que, segons sembla, el mateix Vasmer hi assentí en el seu dicc. etimològic rus de 1957, si hem de donar com a expressió total del seu pensament la redacció brevíssima d'aquest article, que tradueixo: «Segons sembla la font primera del mot és germànica (cf. al. mod. *schorf* 'crosta'); veg. Kluge-Götze, 507. No és fundat de parlar del rus *skrobot* 'el gratar' com a prototipus, malgrat de Vasmer (*Z. f. d. Wortf.* ix, 20)», Vasmer-Trubačev, *Etimologičeski Slovar' Rússkogo Iazyka*, 4 vols., Moscou, 1964-73, vol. III, 651, cf. 656.¹

Però el cas és que un cop desaparegut Götze, les noves edicions de Kluge, a cura de W. Mitzka (1967, suposo ja 1957), tornen a acceptar el rus antiq. i dial. *skrobot* com a base última i a presentar les formes germàniques dels Ss. XV i següents, com a recepcions del mot eslav sota la influència de diverses etimologies populars germàniques (exemple indiscutible de tals accions d'etim. pop., l'angl. *scurvy*). ¿Hi va haver,

doncs, nova palinòdia de Vasmer en les seves vellestes? ¿O és un important article que el conegut lingüista búlgar Petkanov, va publicar cap a 1955-1960, i que hom m'assenyala, si bé no ha estat al meu abast, el que hagi posat els punts sobre les *ii*? Quedem, doncs, que tot és controvertit i difícilment esbrinable, llevat dels fets filològics que he resumit més amunt, i de l'àmplia i vaga conclusió que he redactat al començament.

DERIV.: *Escorbútic*.

1 Sembla, doncs, que hi hagi palinòdia del mateix Vasmer. No tinc al meu abast, per desgràcia, la versió original alemanya del llibre de Vasmer, i m'he de refiar de la seva versió russa, 1964-73, que he donat traduïda enterament. Quan aparegueren l'original i la traducció del diccionari de Vasmer, vaig poder confrontar-ne bon nombre d'articles, i com que en tots vaig veure una traducció fidel de l'original alemany (amb útils addicions del traductor Trubačev, separades per claudàtors), com a eslavista modest no especialitzat, vaig adquirir la traducció, més barata. Ja que som en el terreny personal, no podem deixar d'observar, junt amb el fet tan conegut de la persistent tendenciositat pangermanista de Götze (1934!), que l'article de R-Kjennerud es publicà durant l'ocupació nazi de Noruega i Dinamarca, i el detall xocant que Wartburg (nota) faci constar que «fins En Coromines» s'ha pronunciat contra l'origen rus. Salta a la vista que ni ara sóc una autoritat en eslavística o russologia, i menys encara ho era l'any 1948 en redactar aquell article. Vaig fer alguns sondeigs de comprovació —amb la por natural de tot el que venia de Götze— i com que aquests donaven que la forma d'aquesta arrel eslava és *skrebaī/skrestī* en rus normal, i que segons alguns lexicògrafs el rus dialectal *skrobotāī* avui és propi de l'Oest i Sud de Rússia (cf. també pol. *skrobać*), ho vaig consignar com a justificació d'haver-me fiat del plantejament de Götze. La meua impressió és que aquí han entrat en joc reivindicacions pro-neerlandeses, pro-escandinaves i pro-russes en qüestions de prioritat de l'exploració dels mars i terres (i pesca!) boreal, i que això ha causat accions i reaccions que els lingüistes no podem albirar i fins els filòlegs coneixen ben poc, més que més en qüestions que per llur caire tècnic donen peu a una gran escassetat, en quantitat i en caràcter fidedigne, de la documentació conservada o accessible. D'altra banda és evident que ja el 1909 Vasmer sabia incomparablement més eslavística que Götze i que jo, i àdhuc que el traductor Trubačev.

ESCORÇ i ESCORÇAR 'dibuixar o representar una cosa de manera que les seves dimensions quedin en part molt reduïdes', presos dels it. *scorciare* i *scorcio* id., i pròpiament 'escurçar', provinents del ll. vg. *EXCURTIARE, d'on ve també el nostre *escurçar*, el qual probablement influí en l'adaptació de la *č* italiana com a *ç* en català (i *z* castellana). □ 1.ª doc.: en català no el recullen els diccs. fins c. a l'a. 1900; en cas-